

Povedal mi veštec

*Tiziano
Terzani*

absynt

Povedal mi veštec

Preklad:
Alexandra
Lenzi Kučmová

Absynt
2019

***Tiziano
Terzani***

Obsah

1.	Šťastné nešťastie	9
2.	Smrť ma minula	22
3.	Laos: na ktorom brehu je šťastie?	32
4.	Bangkokí zberači mŕtvov	50
5.	Zbohom, Barma!	70
6.	Vdovy a rozbité črepiny	95
7.	Sny jedného bonza	116
8.	Ako na AIDS? Cesnakom a červenými feferónkami	139
9.	Dúha sa zbláznila	164
10.	Rany pod závojom	186
11.	Šepot Melaky	202
12.	Klimatizovaný ostrov	221
13.	Dvetisícročným hlasom	244
14.	Nikdy nie proti slnku	266
15.	Misionár a mág	284
16.	Nech žijú lode!	306
17.	„Nagarose“	326
18.	Kambodža: Budhovo obočie	343
19.	Vietnam: psí osud	365
20.	Loď na púšti	384
21.	S mojím priateľom prízrakom	397
22.	Obchodníci z Transsibírskej magistrály	425
23.	Lepšie ako práca v banke	435
24.	Astrológ bez rýmu	448
25.	TV pre lovcov lebiek	456
26.	Nový rok s diablom	469
27.	Meditátor CIA	489
	A čo teraz?	508

Pre Angelu
Vždy

Copyright © 1995 Tiziano Terzani
Published by arrangement with The Italian Literary Agency
Translation © Alexandra Lenzi Kučmová
Graphic Design © Ivan Galdík

ISBN 978-80-8203-111-2

Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

1 Šťastné nešťastie

Každý aspoň raz v živote dostane jednu dobrú príležitosť. Problém je však v tom, ako ju rozoznať, čo niekedy nie je veru najjednoduchšie. „Dávaj si pozor! V roku 1993 bude vážne ohrozený tvoj život. V ten rok radšej nelietaj. Vlastne nelietaj vôbec,“ povedal mi jeden veštec.

Stalo sa to v Hongkongu. Toho starého veštca som stretol náhodou. Vtedy ma jeho slová skutočne zasiahli, ale veľmi som sa nad nimi netrúfol. Písal sa rok 1976, bola jar a rok 1993 sa mi videl ešte pomerne ďaleko. Na ten dátum som však nikdy nezabudol. Zapísal sa mi do mysle tak trochu ako dátum schôdzky, na ktorú som sa ešte nerozhodol ísť.

1977... 1987... 1990... 1991. Šestnásť rokov sa najmä z pohľadu prvého dňa javí ako veľmi dlhý čas, ale napokon ako všetky ostatné, s výnimkou obdobia dospievania, ubehli príliš rýchlo a ja som sa zrazu ocitol na konci roku 1992. A čo teraz? Mám zobrať vážne varovanie toho starého Číňana a zmeniť celý svoj život? Alebo sa mám tváriť, že sa jednoducho nič nedeje, ísť ďalej a pritom si opakovať: „Do pekla s tými veštcami a ich výmyslami!“?

V tom čase som už viac ako dvadsať rokov žil v Ázii, najskôr v Singapure, potom v Hongkongu, Pekingu, Tokiu a napokon v Bangkoku. Preto som si pomyslel, že asi urobím najlepšie, ak sa k tej „veštbe“ postavím presne tak, ako to robievajú Ázijčania. Oni nejdú proti nej, ale poddajú sa jej.

„Ty tomu veríš?“ pýtali sa ma kolegovia novinári, predovšetkým tí západní, ľudia zvyknutí dostávať na každú otázku jednoznačne kladnú alebo zápornú odpoveď, dokonca

aj na zle položenú, ako je táto. Človek predsa nepotrebuje uveriť predpovedi počasia, aby vyšiel z domu s dáždnikom, keď je zamračené. Dážď je možnosť, dáždnik je opatrenie.

Prečo by som mal teda provokovať osud, ak mi sám dáva signál a chce mi niečo našepkať? Niektorí hráči sa pri rulete spoliehajú na štatistickú pravdepodobnosť a keď tri alebo štyrikrát za sebou padne čierna, vsádzajú všetko na červenú. Ja nie. Vsadím znova na čiernu. Žeby na mňa guľôčka zažmurkala práve v tomto zmysle?

A potom, myšlienka, že po celý rok nenastúpim do lietadla, sa mi veľmi páčila. Bola pre mňa predovšetkým výzvou. Mimoriadne som sa bavil pri pomyslení, že akýsi starý Číňan z Hongkongu vlastní kľúč k mojej budúcnosti. Zdalo sa mi, že po prvý raz vstupujem na neprebádaný terén. Bol som zvedavý, kam až by ma tieto kroky zaviedli. Prinajmenšom by ma aspoň na chvíľu prinútili žiť trochu iným, neobvyklým spôsobom života.

Roky som cestoval lietadlom a ako novinár som pričádzal na miesta plné násilia, kde sa bojovalo, kde vypukli revolúcie alebo kde sa diali hrozné prírodné katastrofy. Viac-krát som pritom zostal so zatajeným dychom, pristával som s horiacim motorom alebo som bol svedkom toho, ako sa mechanikovi podarilo na poslednú chvíľu cez otvor medzi sedadlami kladivom vytlačiť zakliesnený pristávací vozík.

Keby som v roku 1993 ignoroval tú veštbu a lietal by som ďalej, akoby sa nič nestalo, urobil by som tak s väčšou dávkou nepokoja ako obvykle. Ten nepokoj sa skôr či neskôr zmocní všetkých, vrátane pilotov, ktorí prežili väčšinu času vo vzduchu; avšak predovšetkým by som pokračoval vo svojej rutine lietadiel, taxíkov, hotelov, taxíkov a lietadiel.

To varovanie z neba mi poskytlo príležitosť, povedal by som dokonca, že mi prikázalo prijať do svojich dní zmenu.

Táto veštba bola zámienkou. Pravdou však je, že keď človek dovŕši päťdesiatpäť rokov, má obrovskú chuť prina-

vrátiť do svojho života kus poézie, dívať sa na svet inými očami, opäť si prečítať klasikov, znovuobjaviť východ slnka, pozorovať mesiac na nebi a vnímať, že čas neplynie len podľa hodinových ručičiek. Ja som dostal príležitosť a nemohol som si ju nechať ujsť.

Lenže ako sa mám zariadiť? Mám sa na rok zrieknuť svojej práce? Mám si dopriať dlhú dovolenku alebo mám aj napriek tomuto obmedzeniu naďalej pracovať? Novinárčinu rovnako ako aj mnohé iné povolania tiež ovláda elektronika. Počítač, modem a rýchlosť majú prevahu nad všetkým ostatným; stručné vyjadrovanie a okamžitý prenos televíznych záberov prostredníctvom satelitných prijímačov určili nové štandardy a tlačené médiá, ktoré by sa mali nad sebou zamyslieť a nestratiť svoju tvár, sa len naháňajú v snahe napodobniť ich neprekonateľnú bezprostrednosť a spolu s ňou aj povrchnosť televízie.

Počas Pekinského masakra na námestí Tchien-an-men CNN vysielala priamy prenos z centra mesta a mnohí kolegovia radšej zostali v hotelových izbách pred televíznymi prijímačmi, ako by sa mali ísť osobne pozrieť, čo sa deje o niekoľko sto metrov ďalej. Bol to najrýchlejší spôsob, ako byť informovaný a sledovať aktuálne dianie. Dokonca aj ich šéfovia a šéfredaktori vzdialení tisíce kilometrov videli v televízii presne tie isté zábery, ktoré sa tak stávali jedinou pravdou. Bolo by preto zbytočné hľadať inú pravdu.

Ako by asi zareagovali moji nadriadení pri myšlienke, že majú v Ázii korešpondenta, ktorý sa z akéhosi rozmaru rozhodne, že po celý rok nebude lietať? Čo by si asi pomysleli o človeku, ktorý sa v roku 1993 odrazu stane novinárom zo začiatku storočia; jedným z tých, ktorí vycestovali pri vypuknutí vojny a často prišli na miesto, až keď bolo po nej?

Príležitosť sa dostavila v októbri 1992. Jeden zo šéfredaktorov týždenníka *Der Spiegel* prechádzal Bangkokom. Stretli sme sa a ja som mu raz po večeri bez veľkých okolkov

vyrozprával príbeh veštca z Hongkongu a povedal som mu, že by som rád prežil rok 1993 bez lietania.

„Ako vás mám po tom, čo ste mi práve povedali, požiadať, aby ste leteli do Manily pri najbližšom štátnom prevrate alebo do Bangladéša, keď sa tadiaľ preženie tajfún? Robte, ako myslíte,“ zareagoval. Ako obvykle, títo moji vzdialení vedúci sa aj tentoraz zachovali veľkoryso! Pochopili, že z môjho rozmaru sa môže zrodiť iný príbeh a že by sme mohli čitateľovi ponúknuť niečo, čo ostatní nemali.

Po reakcii vedenia *Der Spiegel* mi, prirodzene, spadol kameň zo srdca, ale nie preto som sa rozhodol rýchlejšie. „Veštba“ začínala plynúť začiatkom nového roka a chcel som sa rozhodnúť úplne na poslednú chvíľu, keď odbije polnoc 31. decembra, kdekoľvek na svete by som sa ocitol. Napokon sa tak stalo v dažďovom pralese v Laose. Sviatočnú večeru tvorila omeleta z vajíčok červených mravcov, nepripíjalo sa šampanským, ale pri pozdvihnutí pohára so sviežou vodou som si dal formálne záväzok, že sa z nijakého dôvodu a za žiadnu cenu nepoddám pokušeniu lietať. Precestoval by som tak svet akýmkoľvek dopravným prostriedkom s výnimkou lietadla, vrtuľníka, vetroňa či rogala.

Bolo to úžasné rozhodnutie a rok 1993 sa napokon stal najvýnimočnejším rokom môjho života: mal som zomrieť, a znovu som sa narodil. To, čo vyzeralo ako prekliatie, sa napokon ukázalo ako skutočné požehnanie.

Na cestách medzi Európou a Áziou vlakom, loďou, autom a niekedy aj pešo sa rytmus mojich dní úplne zmenil, vzdialenosti opäť nadobudli svoju hodnotu a ja som v cestovaní opäť našiel tú dávnu príchuť objavovania a dobrodružstva.

Odrazu som už nemohol utekať na letisko, platiť kreditnou kartou, mihnúť sa a byť za okamih doslova kdekoľvek. To ma prinútilo znovu sa pozeráť na svet ako na komplikovanú spleť krajín rozdelených morskými úžinami, ktorými sa treba preplaviť; riekami, ktorými sa treba prebrodiť;

hranicami, ktoré si vyžadujú víza; a tiež mimoriadne vízum s nápisom „via terra“, stáby sa táto cesta, najmä v Ázii, stala medzičasom natoľko neobvyklou, že ktokoľvek sa pre ňu rozhodne, bude okamžite označený za podozrivého.

Cestovanie už netrvalo hodiny, ale dni, ba aj týždne. Skôr ako som sa vydal na cestu, musel som si poriadne naštudovať mapy a geografiu, aby som sa nedopustil chýb. Hory sa opäť zmenili na možné prekážky na mojej ceste a ja som ich už nevnímal ako pekné, nepodstatné doplnky v krajine, na ktorú som sa zvykol dívať z okna lietadla.

Cestovanie vlakom či loďou na dlhé vzdialenosti mi navrátilo zmysel pre rozľahlosť sveta a predovšetkým mi umožnilo znovuobjaviť človečenstvo, mnohopočetné ozajstné človečenstvo, na ktoré človek pri lietaní takmer zabudne: človečenstvo, ktoré sa presúva z miesta na miesto, obťažkané balíkmi a deťmi, človečenstvo, ktoré je lietadlám nad hlavami a všetkému ostatnému doslova ukradnuté.

Môj záväzok nelietat sa stal hrou plnou prekvapení. Keď človek chvíľu predstiera vlastnú slepotu, zistí, že všetky ostatné zmysly sa mu vycibria, aby nahradili chýbajúci zrak. Odmietnutie lietadiel má podobný účinok: vlak poskytuje dostatok času a nedostatok priestoru, a tak prebúda zabudnutú zvedavosť a záujem o zvláštne detaily, zbystruje pozornosť k okolitému svetu, k tomu, čo sa deje vonku za oknom. Lietadlá človeka príliš rýchlo naučia nedívať sa a nepočúvať, v lietadlách človek stretáva stále tých istých ľudí, vedie absolútne banálne rozhovory. Po tridsiatich rokoch lietania ani neviem, či si vôbec niekoho z nich pamätám. Vo vlakoch, aspoň v tých ázijských, je to inak! Ľudí, s ktorými človek trávi dni, jedlo i nuda, by inak asi len sotva stretol a niektoré osobnosti zostanú pre neho aj preto nezabudnuteľné.

Len čo sa človek rozhodne zaobísť sa bez lietadiel, uvedomí si, ako mu obmedzujú vnímanie života; ako táto pohodlná skratka vzdialeností napokon kráti všetko: aj porozumenie

svetu. Pri západe slnka človek opúšťa Rím, navečeria sa, trochu si pospí a na svitaní je už v Indii. Avšak krajina je krajinou aj so všetkými odlišnosťami a človek by mal mať čas pripraviť sa na stretnutie s ňou; aby si vychutnal cieľ, musí predsa vynaložiť istú námahu. V súčasnosti je všetko natoľko jednoduché, že človek už nenachádza v ničom potešenie. Poznanie prináša radosť, ale len ak sa spája s úsilím. A tak je to aj s cestovaním. Prečítať si sprievodcu pri prestupovaní z jedného letiska na druhé nemá rovnakú hodnotu ako pomalé, namáhavé poznávanie – postupným pozorovaním nálad a atmosféry zeme, na ktorú sa človek skrze vlak naviaže.

Po prilete niekam bez najmenejšej námahy sa zrazu všetky miesta navzájom podobajú: menia sa na jednoduché ciele, ktoré oddeľuje len niekoľko hodín letu. Skutočné hranice poznačené prírodou a dejinami, zakorenené vo vedomí ich obyvateľov, strácajú hodnotu, stávajú sa neviditeľnými pre tých, ktorí prichádzajú a odchádzajú z klimatizovaných priestorov letísk, kde „hranicu“ stelesňuje policajt pred obrazovkou počítača, kde stretnutie s novým predstavuje pás s vyloženou batožinou, kde dojímovú rozlúčku okamžite naruší žiadostivosť pri povinnom prechode cez *duty free shop*, ktorý je všade rovnaký.

Lode sa približujú ku krajinám pomaly, opatrne vplávajú do ústí riek; ďaleké prístavy sa opäť menia na vysnívané ciele, každý z nich má svoju tvár, každý svoju vôňu. To, čo sa kedysi nazývalo prístávacími plochami, bolo tak trochu ako tie prístavy. Dnes tomu tak nie je. Letiská klamlivé ako reklamné nápisy, ostrovčeky zdanlivej dokonalosti aj uprostred úpadku krajín, v ktorých sa nachádzajú, sa takmer všetky podobajú; všetci hovoria rovnakým medzinárodným jazykom vzbudzujúcim u každého dojem, že prišiel domov. A pritom sa len zastavil na akomsi predmestí, odkiaľ sa musí prepraviť autobusom alebo taxíkom do centra, ktoré je vždy veľmi ďaleko.

Stanice sú však iné, sú ozajstné, sú zrkadlami miest, v srdci ktorých vyrástli. Stanice sa nachádzajú pri katedrálach, mešitách, pagodách či mauzóleách. Keď človek dôjde na stanicu, prišiel naozaj do cieľa.

Napriek tomuto obmedzeniu nelietat som nikdy neprestal robiť svoju prácu a vždy sa mi podarilo dostať sa včas tam, kde som mal byť, počnúc prvými demokratickými voľbami v Kambodži až po otvorenie prvej komunikácie – via terra! – medzi Thajskom a Čínou cez Barmu.

V lete som sa nezriekol pravidelnej každoročnej návštevy svojej matky v Európe, a tak som absolvoval „historickú“ cestu vlakom z Bangkoku do Florencie: viac než dvadsaťtisíc kilometrov naprieč Kambodžou, Vietnamom, Čínou, Mongolskom, Sibírou a ešte ďalej, cestu, ktorá sama osebe nebola ničím výnimočná, akurát tým, že nikto ju takto neabsolvoval už veľmi dlhý čas; mesiac v rytme úderu kolies o železničný podval, pískania lokomotív prichádzajúcich z rozličných krajín naprieč tým, čo na mape vyzerá ako malá časť sveta.

Pri návrate som v La Spezia tentokrát so svojou manželkou Angelou nastúpil na ošarpanú loď spoločnosti Lloyd Triestino a vydal som sa po dlhej klasickej trase cez Stredozemné more, Suezský prielav, Červené more, Indický oceán a Melacký prielav až po Singapur. Z pasažierov sme boli na palube len my dvaja. Zvyšok tvoril náklad z dvetisíc prepravných kontajnerov a výlučne talianska posádka osemnástich mužov.

Keby som nemal toho veštca ako zámienku, nič z toho by som neurobil a rok 1993 by bol len jedným z mnohých, prežil by som ho bez udalostí, ktoré sa zapisujú v čase.

Koľko veľkolepých príbehov za život môže zažiť jeden novínár? Pri troche šťastia možno dva! Ja som svoju dávku šťastia už dostal: na jar roku 1975 som bol v Saigone, keď tam prišli

komunisti a skončila sa vojna vo Vietname, ktorá pre moju generáciu znamenala niečo ako španielska občianska vojna pre generáciu Hemingwaya a Orwella; v lete roku 1991, keď sa rozpadával Sovietsky zväz a komunizmus umieral, som sa zas ocitol v útrobach ZSSR. Azda by som jedného dňa, ak sa na mňa naozaj usmeje šťastie, mohol byť svedkom ďalšej veľkolepej udalosti, ale kým sa toho dočkám, musím upriamiť svoju pozornosť na niečo menej ohromujúce.

Spolu s rozhodnutím nelietat' som si zaumienil ešte niečo – ako logický dôsledok tejto hry. Povedal som si, že kamkoľvek sa tento rok dostanem, zájdem vždy aj k najznámejšiemu miestnemu veštcovi, navštívim najmocnejšieho mága, najuznávanejšieho duchovného vodcu, proroka, posadnutého démonom alebo lokálneho šialenca, aby som sa dozvedel niečo o svojom osude, aby som ho požiadal, nech uprie pohľad na moju budúcnosť.

Samozrejme, vypočul som si všetko možné aj nemožné. Každé také stretnutie bolo dobrodružstvom, cestou som zozbieral desiatky upozornení a rád do života spolu s rozličnými olejmi, amuletmi, pilulkami, práškami a receptmi, ktoré ma mali uchrániť pred rôznymi nebezpečenstvami. Na konci roka som bol obťažkaný príveskami, fľaštičkami a papierovými zvitkami, ktoré som na sebe nosil. Moc každého z nich súvisela s mojím rešpektovaním nejakého tabu; bol to znak toho, že v každom náboženskom či inom systéme získaný prospech je vždy odmenou nevyhnutne viazanou na vynaloženie námahy, na zásluhy, o ktoré sa treba pričiniť. Pekná zásada, vidí sa mi, aj keď ja som svoje „zásluhy“ musel veru nevyhnutne obmedziť.

Keby som sa bol riadil všetkými upozorneniami a zákazmi, bol by som si skomplikoval život omnoho viac, ako som to urobil, keď som sa zriekol lietadiel. Na indonézske ostrove mi raz jeden *bomoh*, odborník na čiernu mágiu, povedal, aby som sa nikdy neopovážil močiť proti slnku; ďalší, aby som

to nerobil proti mesiacu; jedna šamanka v Singapore, ktorá sa mi prihovárala v rýmovanej antickej čínštine, mi hlasom múdrego taoistu spred dvetisíc rokov poradila, aby som už nikdy viac nejedol psie či hadie mäso; iný prorok mi povedal, aby som sa stránil hovädzieho; ďalší zas, aby som zostal prísny vegetarián po celý zvyšok svojho života. Starý láma v Ulanbátare mi po tom, ako si prečítal môj osud v trhlinách ovčej lopatky spálenej na slabom ohni zo suchého kravského lajna, odovzdal zvitok s dávkou vysušenej voňavej trávy z mongolskej stepi, ktorú som mal použiť v prípade nebezpečenstva tak, ako sa používa soľ pri odpadnutí. Budhistický mních ma neďaleko od mesta Phnom Penh namočil celého oblečeného do vody, ktorou liečil miestnych epileptikov.

Mnohí z tých veštcov, ktorých som stretol, boli jedno-ducho nevšedné postavičky, niekedy skutoční podvodníci, ktorí sa snažili predovšetkým zarobiť si na chlieb. Niektorí však boli skutočne podivuhodní, mali neobvyčajné porozumenie pre ľudské bytie, mali neobvyčajné psychické schopnosti, ktoré im umožňovali čítať v myšliach druhých alebo vidieť „jazvy“, ktoré bežné oko nezachytí. Pri niektorých som si naozaj myslel, že majú šiesty zmysel.

Je to možné? Je azda možné, že človek v priebehu tisícročí stratil niektoré schopnosti, ktoré mu boli predtým prirodzené, len preto, že ich nevyužíval a dnes s nimi dokážu pracovať len niektorí ľudia?

Dejiny sveta sú bohaté na proroctvá a zázraky, ale predovšetkým na Západe máme dojem, akoby to všetko patrilo minulosti. V Ázii práve naopak, okultizmus ešte aj dnes pomáha vysvetliť dianie vo svete prinajmenšom tak ako ekonomika a donedávna aj ideológia.

V Číne, Indii či v Indonézii je to, čo my nazývame poverčivosťou, ešte bežná každodenná záležitosť. Astrologia, chiromantia, umenie čítať budúcnosť z tváre človeka, z jeho chodidla či z čajových listov v jeho šálke hrajú

v živote ľudí a v dejinných udalostiach rôznych krajín mimoriadne dôležitú úlohu rovnako ako aj praktiky liečiteľov, šamanizmus či *feng šuej*, umenie vetra a vody alebo kozmická geometria.

V Ázii to, aké meno dáte svojmu dieťaťu, či si kúpite pozemok, či predáte balík akcií, opravíte strechu, kedy sa vydáte na cestu či vyhlásite vojnu, sú rozhodnutia závisiace od kritérií, ktoré nemajú absolútne nič spoločné s našou logikou. Ešte aj dnes sa takto dohadujú milióny manželstiev, projektujú a stavajú sa milióny budov (kedysi to boli dokonca celé mestá); veľká časť malých i veľkých politických rozhodnutí, ktoré sa týkajú mnohých národov, je ešte aj dnes podmienená nejakou poverou či radou osôb – odborníkov na niektorý z týchto mnohých spôsobov komunikácie s okultnými sférami.

Človek sa odpradáвна snažil dať zmysel tajomstvu vlastného života, nájsť kľúč k vlastnej budúcnosti. Často na to zabúdame, ale čínština sa ako písaný jazyk nezrodila ako prostriedok komunikácie medzi ľuďmi, ale ako spôsob, ktorým sa prihovárame bohom. „Mám či nemám vyhlásiť vojnu susednému štátu?“, „Vyhrám či prehrám túto bitku?“ – takéto otázky dával vyryť jeden kráľ do plochej kosti, aby do dierok v nej potom strkali zapálený železný hrot. Bohovia odpovedali prostredníctvom prasklín, ktoré sa v kosti vytvorili z tepla. A ich odpoveď bolo treba vedieť prečítať. Tie kosti so znakovým písmom spred tritisícpäťsto rokov sú prvými čínskymi „rukopismi“, ktoré poznáme.

Číňania, predovšetkým z juhovýchodnej ázijskej diaspóry, ešte aj dnes kladú svojim bohom nekonečné množstvo otázok, napríklad keď vyhodia do vzduchu dva kusy dreva v tvare veľkých fazúl a z neba pravidelne dostávajú potrebné rady: podľa toho, či drevo dopadne na zem lícnou stranou hore, lícnou stranou dole alebo jedno hore a druhé dole je odpoveď „Áno!“, „Nie!“ alebo „Skús to znova!“.

Moja veštba mi poskytla možnosť preskúmať tieto rozličné metódy, získať tieto druhy rád, vybrať sa novými cestami poznania a postaviť sa tvárou v tvár tomuto zvláštnemu tajomnému svetu, o ktorom som mnoho ráz tušil, ktorý som už zahliadol, ktorého som sa viackrát dotkol, ale ktorý som nikdy nebral dostatočne vážne.

Moje bádanie v poverčivosti bolo aj spôsobom, ako reagovať na meniacu sa Áziu, ako sa pozrieť na to, čo zostane z toho „záhadného Východu“, ktorý po stáročia práve pre svoju odlišnosť priťahoval mnohých ľudí zo Západu. Noviny píšú, že Ázia zažíva *boom*, že nadchádzajúce storočie bude patriť Ázii a práve toto je mimoriadne vzrušujúci podnet pre bankárov a funkcionárov investičných spoločností, ktorí vidia svet cez grafy vyprodukované vo svojich sofistikovaných počítačoch.

V skutočnosti však Ázia zázrakov nie je len radostne sa rozvíjajúcim kontinentom, je to aj svet zabíjajúci sám seba v snahe držať krok s takým modelom rozvoja, ktorý nie je výsledkom jeho vlastného rozhodnutia, ale nanucuje mu ho logika profitu, ktorá akoby dnes neúprosne ovládala všetko ľudské správanie.

Celé starodávne mestá zrovnávajú so zemou, aby uvoľnili miesto anonymným „moderným“ usadlostiam; celú ľudovú kultúru zaháňa do úzadia nezastaviteľný tlak nových vzorov, ktoré sa zvonka cez satelit šíria až do poslednej chatrče barskej džungle alebo mongolskej stepi. Hrôzostrašná vlna materializmu ovláda v tejto chvíli všetko a všetkých. A predsa možno práve v dôsledku reakcie na túto tendenciu, ktorá je pôvodom obrovskej dezorientácie, sa v Ázii aj mladí ľudia opäť zaujímajú o staré povery, okultné javy a o všetky tie zvláštne fenomény majúce korene v tradícii.

Možno ide o všeobecný úkaz. V súčasnosti, keď sa vzájomné vzťahy v kolektíve čoraz viac štiepia, keď príroda čoraz viac ustupuje z každodenného života ľudí, keď riešenie